

TEHTÄVÄPAKETTI (8.–9. LK + LUKIO): VERIKUU

Jaana Ala-Huissi & Mervi Heikkilä: **Verikuu ja muita outoja tarinoita** (Haamu 2018) | Kansikuva: Ivi Rebova
ISBN 978-952-7100-49-3 | Tehtäväpaketin on laatinut FM, äidinkielen opettaja Jaana Ala-Huissi.

HAAMUN TEHTÄVÄPAKETIT ovat vapaasti käytettävissä opetuskäyttöön. Oman Haamukoulun tuotoksia voi viedä ja katsoa muiden töitä [#haamukoulu](#) -tunnuksella (esimerkiksi Instagram, YouTube). Opetusmateriaalilauksissa ota yhteys oman alueesi oppimiskeskukseen, oman koulun kirjastoon, paikalliskirjastoon tai suoraan kustantajaan. Haamun tuotantoa myyvät kustantajan lisäksi mm. Porvoon Kirjakeskus (tilaukset@kirjakeskus.fi), Kirjavälitys Oy (koulut@kirjavälitys.fi) ja Kirjastopalvelu (koulukirjat@kirjastopalvelu.fi). Lisätietoa: info@aaveet.com.

Verikuu-novellikokoelman kauhusävytteisissä kertomuksissa historia herää eloon, nykytodellisuus vinksauttaa ja kansanperinne tulee osaksi arkea – eikä aina hyvin seurauksin. Kokoelman novellit liittyvät kaikki yliluonnolliseen ja edustavat genreltään maagista realismia, fantasiaa ja kauhua. Teoksen tausta-aineistona on kansanperinne, mikä näkyy myös monissa tehtävissä. Tehtävät laajentavat ja syventävät novellien aiheita. Teemoiltaan novellit korostavat yksilön valintoja suhteessa ympäristöön, mutta teemaksi voi tehtävien kautta nousta isojakin ilmiöitä kuten luonto ja sen suojeleminen.

Opetuspaketin tehtävät liittyvät useisiin oppiaineisiin, kuten historiaan, äidinkieleen, maantietoon, biologiaan, kuvataiteeseen tai musiikkiin. Tehtävissä on paljon monialaisen yhdistämisen mahdollisuuksia. Alussa on novellikohtaiset tehtävät ja lopussa koko teosta käsittelevät ryhmätehtävät.

NOVELLIKOHTAISIA TEHTÄVIÄ

Verikuu

- Ottakaa selvälle, paljonko Suomessa on hirviä.
- Ottakaa selvälle, paljonko Suomessa on petoeläimiä, kuten susia, karhuja tai ilveksiä.
- Kirjoittakaa mielipidekirjoitus metsästyksestä tai väitelkää aiheesta.
- Voitte laajentaa aiheen käsittelyn myös lihansyönttiin.
- Ottakaa kantaa Suomen riistanhoito- ja petopolitiikkaan joko mielipidetekstissä tai väittelyssä.
- Karhu on ollut suomensukuisille kansoille pyhä eläin. Ottakaa selvää vanhoista uskomuksista, joita karhuun on liittynyt.
- Ottakaa selvää sekä vanhasta animismista että nykyajan luonnonuskosta ja vertailkaa niitä.
- Piirtäkää, miltä hirviveriset naiset mielestänne näyttävät.

Piilopirtti

- Kartoittakaa gallup-kyselynä, mihin aikaan oppilaat haluaisivat aikamatkata.
- Kirjoittakaa omia tarinoita aikamatkailusta.
- Kirjoittakaa novellille vaihtoehtoisia loppuja tai jatkoa esimerkiksi idealla, että perheen isäntä palaakin isonvihan päätyttyä takaisin.
- Ottakaa selvälle, miten isonvihan aika on vaikuttanut omalla kotiseudullanne?
- Novellissa mainitaan täikampa. Ottakaa selvää taudeista ja muista vitsauksista, joista entisajan ihmiset kärsivät.
- Novellissa puhutaan Etelä- ja Keski-Pohjanmaan murteita. Sijoittakaa ne kartalle ja ottakaa selvää niiden erityispiirteistä. Mille murrealueelle itse sijoitutte ja mitä piirteitä alueenne puhekieleen kuuluu?
- Ottakaa selvää, mitä uskomuksia kuuhun liittyy. Laatikaa ohjeita nykyihmiselle, mitä kuun eri vaiheissa saa tehdä ja mitä ei saa.

Lupaus

- Ottakaa selvää, mitä luonnonsuojelualueita Suomessa on ja mitä uhanalaisia lajeja.
- Ottakaa selvää, mitä eri uskontoja Suomessa harjoitetaan.
- Millainen hyönteinen on kuolemankello?
- Novelli loppuu uutiseen Marian löytymisestä. Kirjoittakaa omia uutisia novellin tapahtumista, kuten peikkolöydöistä, villinoitien esiintymisestä Siperiassa, onnettomuudesta, Marian katoamisesta, tutkimusaseman perustamisesta tai Marian lääkärin haastattelusta.

Vierashuone

- Onko kotiseudullanne vanhoja pappiloita tai kartanoita? Liittyykö niihin kummitusjuttuja?
- Näkyykö paikkakuntanne nimistössä alueen historia tai tarinaperinne?
- Novellin päähenkilö tuskailee saarnan kanssa. Kirjoittakaa saarnatekstejä yleishyödyllisistä aiheista ja pitäkää niitä aamunavauksina.
- Ottakaa selvää, miltä näyttää renessanssimestari Raffaellon Madonna. Tehkää kuvataiteen tunnilla oma raffaellotyylinen Madonna tai postmoderneja muokattuja versioita, joissa lisäätte madonnahahmolle joitain uusia esineitä ja vaatteita, luotte uuden värimaailman tai siirätte sen aivan uuteen ympäristöön.
- Kirjoittakaa pappilan neidon tarina, jossa keksitte selityksen sille, miksi neito on välitilassa eikä ole päässyt henkenä eteenpäin eli miksi nainen kummittelee. Onko hän kärsinyt jonkin vääryyden? Kuka on vauvan isä? Mihin neito on haudattu? Mitä lapselle on tapahtunut?
- Piirtäkää pappilan rakennus, pohjapiirros siitä ja kartta alueesta.

Pannoitetut

- Tutkikaa Tampereen karttaa, jos se ei ole tuttu.
- Laatikaa etsintäkuulutus pannoitetuista.
- Kirjoittakaa uutinen baarin verilöylystä.
- Laatikaa seuranhakuilmoitus novellin päähenkilölle.
- Stallut eli pannoitetut ovat tulleet ulkomailta. Kirjoittakaa mielipidetekstejä maahanmuutosta ja/tai järjestäkää keskustelu tai väittely aiheesta.

Kuokkavieras

- Poimikaa novellissa käytetyt loitsut ja enteet. Kirjoittakaa itse uusia vastaavia nykyihmiselle.
- Kuunnelkaa Akselin ja Elinan häävalssi.
- Tutustukaa hääperinteisiin ja vertailkaa nykytapoihin. Voitte laajentaa myös eri maiden hääperinteisiin.
- Järjestäkää kuvitteelliset häät esimerkiksi koko koulun perinnepäivänä.
- Kirjoittakaa selitystarina sille, kuka ja mikä tummapukuinen nainen on. Miksi hän kummittelee? Miten hänet voisi rauhoittaa?
- Kirjoittakaa oma kauhunovelli.

Chatte

- Novellissa tapahtuu muodonmuutos. Kartoittakaa, miksi eläimeksi oppilaat haluaisivat muuntua.
- Keksikää muodonmuutosloitsuja ja taikoja.
- Kissan varpaat ovat novellissa voimallisia taikavälineitä. Keksikää, mitä muita voimallisia taikavälineitä kauhunovellissa voisi olla.

Juhannusyö

- Vertailkaa vanhoja ja nykyisiä juhannustaikoja ja -tapoja. Keksikää itse lisää.
- Novellissa mainitaan vuoden 1918 sisällissodan aika. Miten tuo ajanjakso näkyy kotiseudullanne? Tehkää retki tapahtumapaikoille ja muistomerkeille. Tutkikaa, mitä ajasta on kirjoitettu historiankirjoissa ja kaunokirjallisuudessa. Mahdollisuuksien mukaan katsokaa aiheesta elokuva ja/tai lukekaa kirja. Esimerkiksi Kirjavinkit.fi-sivustolla löytyy Suomen sisällissota -hakusanalla paljon aiheeseen liittyvää kaunokirjallisuutta.

- Novelli sijoittuu jatkosodan aikaan. Ottakaa selvää historiasta, milloin ja miten sota eteni.
- Haastatelkaa, jos löydätte sota-aikaa muistavia tuttavias tai sukulaisia. Etsikää vanhoja valokuvia sota-ajasta ja tehkää niistä näyttely. Käykää sodan sankarihaudoilla tai muilla muistomerkeillä.
- Keksikää selitystarina novellin metsässä kummittelevalle hengelle. Miksi tämä kummittelee, miten hän on kuollut ja mihin hänet on haudattu?
- Novellissa torjutaan pahaa kääntämällä vaate nurinpäin. Keksikää pahan torjumiseen uusia konsteja.

Agnes

- Novellin eläinlääkärillä on esikuva todellisuudessa. Onko kotiseudullanne joitain legendaksi muuttuneita henkilöitä: lääkäreitä, opettajia, poliiseja, taiteilijoita? Kirjoittakaa tällaisista kuvitteellinen henkilökuva aikakauslehteen.
- Kirjoittakaa hevosenhoito-ohjeet tallityöntekijälle.
- Tehkää sarjakuva tallin tapahtumista.
- Kirjoittakaa uutinen tallista.
- Kuunnelkaa Eaglesin *Hotel California* ja tulkitkaa, mistä laulu kertoo.

Jauhot

- Novelli kuvaa nälkävuosia. Ottakaa selvää historian ajanjaksosta.
- Tutkikaa, näkyykö ajanjakso kotiseudullanne esimerkiksi nimistössä.
- Tehkää kotitalouden tunnilla pettuleipää, korvikekahvia tai jotain muuta pula-ajan ruokaa.
- Etsikää vanhoja reseptejä ja tehkää niistä julkaisu tai näyttely.
- Lukekaa Runebergin runo Saarijärven Paavosta. Millaisen kuvan se antaa suomalaisista? Pitääkö kuva paikkansa?
- Tutustukaa Topeliuksen kertomukseen *Koivu ja tähti*. Siinä kaksi isonvihan aikaan ulkomaille vietyä lasta palaa kotiin. Miettikää, miten kertomus sopii nykyaikaan.
- Kirjoittakaa novellin Annan tarina omin sanoin.
- Annan tarina sijoittuu isonvihan aikaan. Selvittäkää historiasta, mitä Suomessa silloin tapahtui.

Kuusi on minun puuni

- Etsikää kuva liito-oravasta ja tutkikaa, missä sitä esiintyy ja millainen eläin se on.
- Etsikää tietoa Venäjän katulapsista. Kuinka paljon heitä on? Minkälaisia ongelmia heillä on? Miten heitä yritetään auttaa.
- Etsikää järjestöjä, joiden kautta voi auttaa katulapsia ja järjestäkää esimerkiksi taksvärkkikeräys tällaiseen kohteeseen.
- Tehkää lehtijuttuja tai mielipidetekstejä lapsia ja nuoria koskevista ongelmista, kuten päihdeongelmista. Julkaiskaa tekstejä koulun blogissa tai paikallisessa lehdessä.
- Tutkikaa, paljonko Suomessa adoptoidaan lapsia vuodessa. Mistä päin? Kuinka kauan prosessi kestää? Mitä vanhemmilta vaaditaan?
- Kirjoittakaa Galinan kuvitteellinen haastattelu.
- Kirjoittakaa kuvitteellista Galinan päiväkirjaa tai kirje Galinalta.
- Novelliin liittyy sisäkertomuksena syntytarina. Kirjoittakaa syntytarinoita esimerkiksi kasveille, eläimille tai paikoille. Vinkkeinä vaikka tarinat siitä, kuinka Narkissos muuttui kukaksi, miksi ketun hännänpää on valkoinen tai miten Saana-tunturi on syntynyt jättiläisestä.

Kuutamokeikka

- Ottakaa selvää, paljonko Suomessa on tuulivoimaa? Missä tuulivoimaloita on?
- Kirjoittakaa mielipidetekstejä ja/tai järjestäkää väittely tuulivoiman haitoista ja hyödyistä.
- Kirjoittakaa novellin pohjalta tuulivoimatyömaalta uutinen. Selvittäkää, kuka sabotoi kohdetta ja mitä ovat maasta löytyneet luut.
- Novellissa mainitaan nuijasota. Ottakaa selvää, milloin ja miksi se on tapahtunut.
- Riku Kauhasen teoksessa *Väärin haudattu sotamies* on tarinoita nuijasodan tantereilta. Tutkikaa, onko omalla paikkakunnallanne vastaavia sota-ajasta juontuvia tarinoita.

- Valokuvatkaa kotiseutunne luontokohteita. Ottakaa selvää, onko niihin suunnitteilla rakennuksia tai tuulivoimaloita.
- Selvittäkää vanhoista kuvista, miten kotiseutunne maisema on muuttunut.
- Piirtäkää menninkäinen.
- Kirjoittakaa novellille jatko. Mitä tapahtuu, kun Soininen jatkaa luonnon ja henkien uhmaamista?

Kirsikkalikööriä

- Selvittäkää, keitä olivat metsäsuomalaiset!
- Karsikkopuun käyttäminen kuolleitten eli lakkaväen (s. 134) rauhoittelussa liittyy metsäsuomalaisten uskomuksiin (s. 140). Keksikää nykyihmiselle vastaavia loitsuja.
- Laatikaa seuranhakuilmoitus novellin päähenkilölle.
- Novellin haamut vaikuttavat jääneen kummittelemaan ihan ilkeyttään. Tutkikaa, mitä muita syitä aaveiluille on esimerkiksi Haamun aavetarinasarjasta, jossa on tähän mennessä ilmestynyt Tiina Hautalan teokset *Hotellien henget*, *Aaveiden kaupunki* ja *Aaveiden Pohjanmaa*, Ville Hytösen & Tuulia Matilaisen *Aaveiden Eesti* sekä Artemis Kelosaaren *Aaveiden Turku* (ilmestyy 2019).
- Kirjoittakaa novellille uusi loppu tai jatkoa.

Aarre

- Tehkää Eevertille seuranhakuilmoitus.
- Tutkikaa, onko omalla kotiseudullanne arkeologisia kohteita.
- Väli tilaan jäänyt henki vartioi kansanperinteen tarinoissa usein aarretta. Henki saattaa myös kummitella, koska on tapahtunut jokin vääryys. Tutkikaa, onko kotiseudullanne tällaisia kansanperinteen kertomuksia ja kirjoittakaa niitä muistiin. Järjestäkää tarinankeruutapahtuma. Haastatelkaa paikkakunnan vanhuksia. Tehkää lehtijuttu tai julkaisu.
- Novellin tarinalla on virike vuonna 1932 salanimellä julkaistussa teoksessa *Könnim pirut ja Poika-Juusee*. Könnin kummituksista on tallenteita myös Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkistossa. Ottakaa selvää, missä Könnin kylä on ja keitä olivat Könnin seppämestarit.
- Könni-nimi tulee kuningas-sanasta. Ilmeisesti Ruotsin kuningas on kiertänyt alueella, sillä hänen retkensä on antanut muitakin nimiä, kuten Sormuskiven paikkaan, jossa kuninkaallinen sormus on kadonnut. Tutkikaa, mitä tarinoita liittyy oman paikkakuntanne nimistöön.
- Katsokaa Alfred Hitchcockin elokuva *Psyko*. Mitä yhtenevyyttä löydätte novelliin?
- Maalatkää Eevertin rakas maisema.

TEHTÄVIÄ KOKOELMASTA RYHMILLE

- Kartoittakaa oman alueenne kummituspaikat ja kummitukset sekä kummittelun syyt. Löytyykö kotiseudultanne sodasta ja väkivallasta kertovia muistomerkkejä, kätkeytyjä aarteita tai syyttömästi kärsineitä? Onko kotiseudultanne koottu ja julkaistu kummitustarinoita? Näkyykö tarinaperinne alueenne nimistössä? Lähtekää kummituskierrokselle tai järjestäkää projektina opastettuja sellaisia.
- Kuvittakaa kokoelma. Piirtäkää maisemia, kartanoita, aaveita ja satuolentoja, karttoja novellien paikoista. Tehkää novellien hahmoista ja tapahtumista sarjakuvia, esimerkiksi Agnes olisi herkullinen aihe kauhusarjakuvalle. Käyttäkää apuna Haamukoulun *Varpaat: Ruutu kerrallaan* -sarjisopetuspakettia.
- Kootkaa taikoja, loitsuja ja enteitä, joita kirjassa esiintyy. Tutustukaa taika- tai loitsukirjoihin, kuten Jaana Aallon *Pieneen taikakirjaan* ja sääenteitä kokoavaan Kustaa Viikunan *Vuotuiseen ajantietoon*. Keksikää lisää vastaavia enteitä, loitsuja ja taikoja nykyihmiselle. Mistä nykyään voisi ennustaa säätä? Miten nykyihminen nostattaisi lempeä? Miten nykyään voisi suojautua pahalta?
- Kootkaa novellien aiheita ja keksikää niistä asiatekstien otsikoita.
- Keksikää novelleille uusia otsikoita.
- Tehkää lööppiotsikoita novellien tapahtumista.

- Valitkaa kokoelmasta suosikkinovelli ja perustelkaa mieltymyksenne.
- Tehkää seinälehti tai diaesitys kokoelmassa esiintyvistä satuolennosta. Havainnollistakaa olennon erityispiirteitä, kuten kokoa, muita tuntomerkkejä, ruokavaliota, esiintymispaikkoja ja arvioita määrästä. Piirtäkää hahmojen havainnollistuskuvat. Tehtävän aloituksena voi olla poimia satuolennot. Kokoelmassa esiintyy seuraavia olentoja:
 - hirviveriset naiset
 - peikot
 - pannoitettut eli stallut
 - muodonmuuttajat
 - metsänhaltijat, tedait ja koldunit
 - menninkäiset
 - villit noidat
- Tehkää seinälehti tai diaesitys kokoelmassa esiintyvistä aaveista, jotka ovat jääneet niin sanottuun välitilaan. Määritellä hahmon tuntomerkit ja syyt kummittelulle. Anneli Kannon teoksessa *Kuollut kulkee* on määrittelyjen tueksi esimerkkejä. Ehdottakaa myös keinoja, joilla henget rauhoittuisivat. Teoksessa esiintyy seuraavia aavehahmoja:
 - pappilan itkevä neito
 - piilotetun aarteen vartija
 - sisällissodassa kuolleen sotilaan henki
 - isonvihan aikana kidutetun piian henki
 - nuijasodassa kuolleitten henkiä
 - tyytymättömät isoäiti ja äiti
- Tehkää esittely niistä historian aikakausista, joihin teoksen novellit sijoittuvat. Millä vuosisadalla ollaan? Mikä oli Suomen valtiollinen tilanne? Mitä ongelmia ihmisillä silloin oli? Mitkä seikat vaikuttivat ongelmiin? Voitte myös kuvitella vaihtoehtoisia todellisuuksia: mitä jos historia olisikin edennyt toisin? Teoksessa esiintyy seuraavia ajanjaksoja:
 - nuijasota
 - isoviha
 - nälkävuodet
 - 1918 sisällissota
 - talvi- ja jatkosota
- Poimikaa genrepiirteitä novelleista ja luokitelkaa ne eri lajeihin, kuten kauhu, fantasia, maaginen realismi.
- Tutustukaa kirjoittajien muihin teoksiin ja vertailkaa aiheita, lajityyppejä ja teemoja.
- Pohtikaa aiheen ja teeman eroa ja kootkaa kokoelman esiin nostamia teemoja. Esimerkiksi novellin aihe voi olla vaarallinen baari-ilta, mutta teemaksi nouseekin erilaisuuden sieto ja maahanmuutto.
- Vertailkaa kokoelman sisällä kahta novellia ja niiden henkilöitä, miljöitä, aihetta, kieltä, rakennetta, genrepiirteitä tai tematiikkaa.
- Kirjoitakaa jokin novelli uusiksi jonkun toisen henkilön näkökulmasta.
- Saattakaa eri novellien henkilöt yhteen uudessa novellissa, esimerkiksi Eevertti kohtaa kirjastonhoitajan.
- Vaihtakaa kirjallisuuden lajia. Tehkää runo novellista tai kirjoitakaa jostain kohtauksesta vuoropuhelu.